הַלְבוֹת שַׁבָּת כִימָן שמו

244 בָּאַר הַגּוֹלָה

> ד ערובין ק״ב כשמה בפרק יו השבת ה גם זה שם משמה דרב סקשון רשיי ז שבת

קליח בריתות דאנקיט

וְבוַ לְפָגִי סְפָּרִים כָּדִי לְשַׁמַשׁ אוֹ לָעֲשֹּוֹת צְּרָכִיו, *אָם לֹא (יא) *שָׁהָיָה מִבְּעוֹד יוֹם טָפַח. שָׁאָז מָהַר לְהוֹסִיף עַלְיֹהָ בְּשׁבָּת (מרדכי ר״פּ כירה): בדרשֶׁן הַשָּׁתִין רֹאשָׁן הָאָחָר בִּדֹפֵן (ג) הַסְּפִינָה (יב) וְכוֹפְפִין רֹאשָׁן הַשָּׁנִי בַּדֹפֵן הַשֵּׁנִי שָׁל הַסְּפִינָה וּפוֹרְסִין מַחְצֶלֶת עֲלֵיהֶם לְצֵל, אִם יֵשׁ (יג) בְּרָחְבָּן טֶפַח, אוֹ אֲפִלּוּ אֵין בְּרָחְבָּן טֶפַח, אִם שָׁל הַסְּפִינָה וּפוֹרְסִין מַחְצֶלֶת עֲלֵיהֶם לְצֵל, אִם יִשׁ (יג) אין בין זֶה לָזֶה שָׁלשָה טְפָּחִים. (יד) חֲשִׁיבֵי בְּאֹהֶל וּמֻהֶּר לְפְרֹס עֲלֵיהֶם בְּשַׁבָּת מַחְצֶּלֶת. דְּהָוַי לֵה ָּתוֹסֶפֶּת אֹהֶל צְרַאי וְשָׁרֵי. (טוּ) ומִשַּעַם זָה, הּמַחְצֶלֶת פְּרוּסָה כְּדֵי טֶפַח, מֻתָּר לְפְרֹס שְׁאָר הַמַּחְצֶלֶת בְּשַׁבַּת; ַרְטַפַּח שַׁאָמָרוּ, (טז) חוּץ מָן (ד) הַכָּרִיכָה: ג (יו) *וֹמָטָה כְּשַׁפַּוּצַמִידִים אוֹתָה, (יה) אָסוּר (ס) לְהַנִּיחַ

הָהִינוֹק וְנוֹתְנִים עָלֶיהָ סָדִין, אָסוּר לַצֵשׁוֹת אא״ב עֲשׁוֹיָה כְּמ״שׁ פּה, מ״א: (7) הַכְּרִיכָה. פּ״ שָאִין סְבוּב הָעגוּל בְּחָשְׁבוֹן הַטְפַח אָלָא מה שָׁיַשׁ חוּץ לָעָגוּל, וְעַיֵּן טַ״ז: (ה) לְהַנִּית. וְחַבָה רְחָבָה שֶׁיִשׁ עָלֶיהָ מְחַצָּה בּוֹלֶטֶת מְן הַצֵּד לְפְנֵי הַפְּפָרִים רָחָב טֶפַח מָחָר לְתְלוֹת סָדִין לְפָנִיוֹ דְּה"ל תּוֹסְפֶּת אֹהֶל, עכ״ל, וְעַיַן בְּאה"צ סימָן כה מש"ש: (ג) הַסְּפִינָה וְכוּי. מַה שָׁיַשׁ נוֹחְנִין חִשׁוּקִים שֶׁל צֵץ צֵל צֵרִיסַת

מִשְׁנַה בִּרוּרָה

בָּאוּר הַלָּכָה

לְסִמֹף עֵל דְּבֶרְיוּ בְּיֹם. וְעַל־בֶּל־פָּנִים (יד) לְכַלֵי עַלְמָא מַתָּר לְכַפּוֹת הַסְּפָרִים בְּכָסּוּי בְּעַלְמָא, וְהַיְנוּ בְּלִי בְּתוֹךְ כְּלִי, לְהַתִּיר הַתַּשְׁמִישׁ, דְּנָה לֹא הָנִי מְחָצָה כְּלָל: (יא) שַׁהָיָה מִבְּעוֹד יוֹם טַבַּחִפּי). וְלְכֵן פָּארְוַוֹא״ן 1 שָעוֹמֵד מֻכְּשָׁט טָפַח מֵעֶרֶב־שַׁבָּת, מָחָר לְפָשְׁטוֹ כֻּלּוֹ, אָבֶל אָם הָיָה מְקֻפָּל, אַף־עַל־פִּי שֶׁכָלוֹ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִטֶּפַח, לֹא מָהָנִי, שֶׁהָרִי לֹא נַעֲשָׂה זֶה בִּשְׁבִיל מְחַצָּהִיּטֹ [ח״א]: ב (יב) וְכוֹפְפִין רֹאשָׁן וְכוּ׳. הַיְנוּ, שַעוֹשִין כְּמוֹ חַשׁוּקִין [שַקוֹרִין בִייפִי״ן] עַל־פְּנֵי רֹחַב הַסְּפִינָה מִלְמַעְלָה, (טו) וְעוֹשֶׂה כֵּן בְּעַצִים הַרְבֵּה סְמוּכִין זֶה לָנָה עַל כָּל אָרְכָה שֶׁל סְפִינָה. (טו) וְהוּא הַדִּין עֲרִיסַת הַתִּינוֹק שֶׁיֵשׁ עֶלֶיהָ חַשׁוּקִים וּפּוֹרְסִין עֲלֵיהֶם סָדִין לְהָגֵן מִפְּנֵי הַוְּבוּבִים, אָם הַהָשׁוּקִים נַעֲשִׁים מִבְּעוֹד יוֹם בַּדֶּרֶךְ שֶׁנִּתְבָּאֵר, מַתָּר לְפְּרֹס עֲלֵיהֶם סָדִין בְּשַׁבָּתִנּ), וְאָם לָאו אָסוּר. (יז) וְהוּא הַדִּין דְּאָסוּר לְפְּרֹס סָדִין עַל הָצְגָלוֹת, דְּעָשׁוּי גַּם־בֵּן לְהָגַן עַל מַה שֶׁתַּחְהֶּיהָ וְהָוֵי כְּאֹהֶל, אָם לֹא שָׁהָיָה פָּרוּס כְּבֶר מֵעֶרֶב־שַׁבָּת בְּרֹחֵב טֶפַח, וּכְמוֹ שֶׁכְּחַב הַשִּׁלְחָן־ עָרוּף. וְהָא דְּלֹא חֲשִיבִי כָּל זֶה לְאהֶל קַבַע, הַינוּ מְשׁוּם רְאֵין עוֹשִין

חַשִּׁיכָא טְפֵּי, דְּלָאו מִשׁוּם מְחָצָּה אַיִּתִינָן עֲלֶה כִּי אָם מִשׁוּם גְּוַרֶת אָצְטַבָּא, עַיִּן שָׁם בּגְמָרָא 42): * אָם לֹא רָכוּ׳. עֵיֵן בְּמִשְנָה בְּרוּרָה סַעִיף־קַטָן יא מַה שֶׁכָּחַבְנוּ בְּשֵׁם החביראָדָם. וענון שָם בְּנִשְׁמַת־אָדָם כְּלָל מד אוֹת ה שַמְצַבֵּד דְבְטָקוֹם שַיִּצְרוֹ שֶׁל אָדָם תּוֹקְפּוֹ וְהַבֵּרוֹת דּוֹלְקִים וְיַשׁ לֶחשׁ ח״ו לְמושז״ל, אוֹ שֻׁיִּשַמִשׁ לְאוֹד הַנַּר, דָאִיכָא סַכָּנָה. שָׁמָּחָר אָז לֹסְמֹךְ עַל הַפּוֹסְקִים שָׁהַביא הַמְּגַן־אַבְרָהָם בְּסִצִיף־קְטָן ג שֶׁמַתִּירִין לַצֵשׁוֹת מְחָצֵת עֲרַאִי לָזֶה, וּמְסָר לְהַצֵמִיד הַפַּארְווּא״ן אַף שֶׁלֹא הָיָה גפשט מערכ־שבת, ועין שם שכתב הטעם, דלדידהו לא חשיב זה מחצה המתרת ַפְלַל מִפְּנִי שֶׁיָּכוֹל לְהַסְתִּיר הַבֵּר בְּעַצָה אַחֶרֶת, כְּגוֹן עַל־יָדֵי כְּפִיַּת כֶּלִי. וְעַיַן שֶׁם שהוא מַתִּיר כְּשַׁיִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ אַפְלוּ אָם אוֹד הַגַּר נָרְאָה לְמַעְלָה מַהַמְּחָצָה 43), אַבֶּל בָּלָאוֹ הָכֵי הַלִּילָה לְהָקֵל בָּוָה: * שַׁהָיָה מִבְּעוֹד יוֹם טֶפַח. בְּמְגַן־אַרָהָם אִיתָא יטֶפַת בּוֹלַט מָן הַצַּר׳, וְהַיְנוּ שָׁמּוֹסִיף אַתַר־כַּןּ בְּרָחְבָּה, אֲבָל בְּבֵית־יוֹסֵף הַבִּיא בְשֵׁם הַמֶּרְדָּכִי. שֶׁהִיָה כּוֹרְךְ הַמְּחצָה לְצֵד מִעְלָה וְנוֹתְנָה עַל הַמּוֹט וּמְשַׁיֵּר בָּה רֹחַב טַפַּח, וְאַחַר־כַּךְ בְּשַׁבָּת פּוֹשְׁטָה לְצֵד מַטָּה; וּכְתוֹסֶפֶת־שַׁבָּת הִקְשָׁה צֵל זֶה, דְּבְטֵפַח לַמַעְלַה לֹא חַשִּׁיב עַדַיון מִחָצָה כְּלַל, דְאֵין קָרוּי מְחָצָה רַק בַּעַשְׂרָה, אַבֶּל הַפְּרִי־ מגרים כָּחַב דְע״כ בְּכָל גּוְנֵי מָהַר, וְכָן כַּחָבוּ הַגְר״ז וּלְבוּשׁי־שְׂרָד: * מִשָּה וְכוּי. עַיַן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמַה שֶׁבָּתַבְתִּי דְּאָם עֲשָׂה אִיזֶה דְּבַר־מַשְּׁהוּ וְכוּ׳, וּבִין בַּגָּג תַיָּב

אוֹהָן אֶלָא לְפִּי שָׁעָה וְלֹא לָהַתְקַיֵּם: (יג) בָּרָחָבָּן טָפַח. שֶׁרֹחָב הָצֵץ הָעָגֹל הָיָה טָפַח²גּוּ, (ימ) וַאֲפְלוּ רֵק בְּאָחָד מֵהָן, (ימ) וְבֵן מַה שֶׁפְּחָב: אָם אין בִּין זָה לְזֶה וְכוּי׳, הַיְנוּ גַּם־כַן אַפּלוּ רַק בְּמְקוֹם אֶחָד^{גּנּ}), וָאַמְרִיגָן לֶבוּיר, וְהָוֵי כְאַלוּ הָיָה שְׁלֹשָׁה טְפָּחִים מְכַפֶּה בְּמָקוֹם אֶחָד^{גּנּ}), וְאַמְרִיגָן לֶבוּיר, וְהָוֵי כְאֵלוּ הָיָה שְׁלֹשָׁה טְפָּחִים מְכָפֶּה בָּאֹהֶל וּאָהֶר וְכוּ'35). דְּדַוְקָא לַצָשׁוֹת אֹהֶל צָרָאי מִתְּחַלָּה אָסוּר. אַבָּל אם נַצְשָׁה כְּבָר מָתַר לְהוֹסִיף עָלָיוֹ־36), וּבְזֶה כִּינָן שֶׁהָיָה בְּצִין אֶחָד וֹחַב טָפַח דְּהוֹא שַעוּר אָהֶל, אוֹ שֶׁהָיָה בָּחוֹת מִשְׁלֹשָה טָפָחִים בִּין זֶה לְזָה דְהוֹא שעוּר לָבוּד. וְהַנֵי בְּמוֹ הָצִצִים מְהַבְּרִים יַחַר בְּשׁעוּר שְׁלֹשֶׁה טָפָחִים, חָשׁוֹב נַעֲשָׂה אֹהֶל מָכָבֶרִיּּ׃: (טוֹ) וּמְטַעָם זֶה וְבוֹ׳. רוֹצֶה לוֹמֵר, דְהָכָא נַמֵּי, כֵיוָן דְהָיָה טָפַח כְּרוֹיָה מִבְּעוֹד יוֹם, מַתִּר אַתּר־כְּדְּ לְפָרֹס עוֹד, דְאֵינוֹ אֶלָא מוֹסִיף עַל אֹהֶל עֲרָאי, אֲבָל בְּלָאו הָבֵי אָסוּר. וְאַף דְלְקַמֶּן בְּסָעִיף ג אַמְרִינָן דְאֵינוֹ אָסוּר מִשׁוּם אֹהֶל עֲרַאי אֶלָא בָּשָעוֹשָׂה גַּם מָחַצוֹת תַּחָתִּיו, שָאנִי הָכָא שָעוֹשָׂה לְהַדְיָא בִּשְׁבִיל אֹהֶל לְצל אוֹ לְהָגַן מַפְנִי הַצַּבָּה וְהַגַּשְׁמִים, וּכְמוֹ שֶׁבַּתַבְתִּי לְאַמֹה בְּסְעִיף גַּ: (טז) חוץ מון הַבְּרִיכָה. הַיָּנוּ, שָׁאם הָיָתָה מַחָצֶלֶת פְּרוּסָה לְשֹׁם גַּג וּכָרָכָה מַצֶּרָב־שׁבָּת, דְצַריוְּ שְׁבִּשְׁאַר טָפַח פְּרוּס כָּדִי שַׁיָּהְיָה מַתְּר לפָרֹס הַבֹּל, וְכַנַ״ל, אָין רֹחַב הַענּוּל שֶׁל הַכַּרִיכָה עוֹלֶה בְּשַׁעוּר טָפַח, דְּהַבְּרִיכָה אַינָה חֲשׁוּבָה פִּרוּסָה עַל הַנָּג לְאֹהֶלֹּצּג), אַלָּא צַרִיךְ שִׁיְּשׁיִּר טַפַח פָּרוּס לָבַד מֵרֹתָב הָעִגּוּל שֶׁל הַבְּרִיכָה [ב״י]. (כ) יֵשׁ מַהָאַחֲרוֹנִים שֶׁבָּתְבוּ, דַאֲפְלוּ הָבֵי לְפְרֹס הַבַּּחְצֶלֶת בְּשֶׁהִיא בְּרוּכָה עַל אֵיזֶה דָבַר שַׁשַּׁיָּרָ בּוֹ אֹהֶל לְהָדְיָא, אַסוּר מִשׁוּם אֹהֶל, דְדַוְקָא בָּוָה שָׁהָיֹה בָּרוֹס מִתְּחַלָּה וּבְרַכָה לֹא מִחְדֵי בָּוָה כְּמְשַׁיֵּר לְאֹהָל, אֲבָל לְחַתְּנָּה כָּף כְּשַׁהִיא פָרוּכָה עַל דָּכֶר אַחֶר אָסוּר: גָּ (יז) מָשָּׁה וְכוּץ. הַנָּה בְּדֵי שֶׁנְבִין הַיטֵב אָת דְּכָדִי הַפֶּעיף אַקדִּים הַקְדָּטָה קָצָרָה, וְהוּא: דְּאַף דְּלְצְנָיֵן בְּנָיֵן קַבַע, אַף אָם עָשָה אֵיזֶה דְּבַר־מַשֶּהוּ לְהוֹסִיף עַל הַבּנְיָן, בֵּין בַּמְּחָצוֹת וּבֵין בַּגָג, חַיָּב, וְכָל־שָׁבֵּן אָם עוֹשֵה אֶת בָּל הַגָּג, מָכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן אהַל עַרָאי לא אָסָרוּ בְּעוֹשֶׁה אָת הַגָּג לְחוּר אָם לא שֶעוֹשֶה אַת הָגַּנ כְּדֵי לְהָגַן מִפְּנֵי הַהַּשְׁמִים וְכַיּוֹצֵא בָזָה, רְאַז הוּא קצַת בְּבְחִינַת אַהֶלִּשִּי, צַבֶּל בְּלֶאו הָבֵי לֹא אָכָרוּ (ជា) כִּי אָם בְּעוֹשֶׁה גַּם הַמְּחָצוֹת־עַרָאי שָׁמַּחָמִיו בְּשַׁבַּה; צַּם לֹא אָסְרוּ כִּי אָם בְּשַׁעֶּשֶׁה כְּסֵדֶר, מַחְחָלֶה הַפַּחָצוֹת וְאַחַר־כָּףְ הַכִּפוּי, דְּאָד דּוֹמָה קַצָּת לְאֹהֶל קָבַע, אֲבָל אָם עָשָּה לְהַפַּף לֹא אָסְרוּיִּיּי. וְיֵשׁ פּוֹסְקִים שַׁפּוֹבְרִין דְּבְצִינָן שַׁיּּהְיֶה צֶּרִיףְ בַּם־בֵּן לָאֲוִיר שֶׁתַּחְתָּיו, וּכְוָתִיְהוּ פָּסַק הַמְחַבֵּר לְקַמְּן בְּסָעִיף ז: (יח) אָסוּר לְהַנִּיח וְכוּ׳. בְּדְקְדּוּק כָּחַב לְשׁוֹן זָה, דְּדַוְקָא לְהַנִּיח אָסוּר, דְּהָנֵי בָּזֶה שַׁעַר הַצְּיּוּן תַּרְבּוּם: 1 מְחַצֶּה מִתְקַפֶּלֶת.

תקיד לְעָנָין יום־טוֹב, דְּסָבִירָא לָה שֶׁם דְּלֹא חָשִׁיב מְחָצֶה הַמֶּתֶרָת הוֹאִיל וּמָדִינָא יוּכָל לְבַבּוֹת²5), עַבֵּן שְׁם²2), וְכֵיוַן דְּמְחָצֶת עֵרִאי הוּא רַק אָפוּר דְּרַבְּנַן, בְּוָדְאי נוּכָל לסמך עליהם בשעת הדחק. והגה בבאר היטב העמיק בשם הלכות קטנות והש"ו שממירין לעשות מחצה - ולא קרב זה אל זה. ההלכות קטנות ממיר אָפָלּר בְּשַׁבָּת, וְהַשַּ״ז אִינוֹ פַתִּיר בִּי אָם בְּיוֹם־טוֹב, רְּכָבֶר הָשָּׂיג עָלִיו הַפַּאָבֶר־סְרְדְּכֵי, עַיֵּן שֶׁם. וְהַנֵּה בְּיוֹם־טוֹב בְּנַדָּאי יֵשׁ לְסְמֹךְ עַל הַשִּ״ז?, וְגָם הָאַלְּיָה רַבְּה מצבד שם כמותו, אַךְ לַשָנִיוּת דַּעָתִי דְגַם בְשַבֶּת יֵשׁ לְהַקְלַצִּיֹ, וֹכְמוֹ שֶׁבֶּתַבְתִי, וְצֵיַן בְבַאוֹר הַלָּבָה שְׁהָעָתְקְתִּי בְשֵׁם נִשְׁמִת־אָרָם שָהוּא הַקֵּל בְּיוֹתַר מִוָּה: (יד) אַחֲרוֹנִים: (טוֹ) רַשִּׁיִי: (טוֹ) מָגַן־אַבְרָהָם: (יוֹ) חַיִּי־אָדָם: (יוֹ) הַגְּרַ״ז וּפָּשׁוּט: (יטׁ) פַּשׁוּט: (יטׁ) פַּשׁוּט: (יטׁ) הַאַרָּהָם: (יוֹ) חַיִּי־אָדָם: (יחֹ) הַגְּרַ״ז וּפָשׁוּט: (יטׁ) פַּשׁוּט: (יטׁ) מָגַן־אַבְרָהָם: (יוֹ) מָגַן־אַבְרָהָם: (יחֹ) מָגַן־אַבְרָהָם: (יחֹ) מָגַן־אַבְרָהָם: (יחֹ) הַיְּבַיּה הַשְּׁצָם מִשׁוּם דְּלְחָמְרָא סוִשִּינן לְדַעַת רַשִּ״י דְּחַשִיב אֹהֶל בַּזֶה, וְהָאַלָּיָה רָבָּה בָּהַב דְּיָשׁ לְהַקְל בָּוָה מְשִׁים דְּאַפְשַׁר דְּגָם רַשִּ״י מוֹדֶה לְדַעַת הַשְּלֶּחֶדְעַרוּדְ וּכְמוֹ שְׁבַּחַב הַבַּ״ח, וּבְאַמֶּת כַּן הוא גם־כן דעת סגָר״א בָבאורוֹ דָמרש״י מוּכָה דְסוֹבַר בִּם־כן כְהַשֻּׁלְחָדְעַרוּף, וְבָכֵב דְּבֵן מוּכָה נִסבְיָל מַהָּבָר יִשׁיִר טְבַּח״. אַבֶּל הַשַּׁאֲמר־מְרְדְכִי ָּכָתב דְּבָזָה לְכַלִי עַלְמָא אָסִרּר, דְּעָפֶר הַשַּעַם דְּלֹא חָשִׁיב אֹהֶל דְּלֹא מִחְדֵי שַׁנַעֲשֶׂה בִּשְׁבִיל אֹהֶל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתָב הָרִיטְבֶּ״א, וְהַיָנוּ דִּוְקָא בְּאוֹתוּ מֶּקוֹם שֶׁהָיָה סָבָּח, אֲבֶל על מקום אחר מחזי שפיר דנצשה לאחל, ולפי זה גם הגר"א יוכל לסבר לדינא כהש"ז. וכן משמע בתייאדם כסברת השאמר־מרדכים: (לא) לאפוקי אם חיד הַמְּחָצוֹת קָבוּצִין מַעַקָּרָא בָּזֶה הַפֶּקוֹם, וַאֲפַלֹּה אָם הָידּ ד׳ סְחִצוֹת, כְּמוֹ שֶׁצִיר הַשְּלְחָ־עַרוּף לְצָנְיָן דַּפִּים מְחָבֶּרִץ, וּדְלֹא כְּנְתִיב־חַיִּים שְׁרָצָה לְחַדֵּשׁ דְּבְד׳ מְחָצוֹת אָפָלוּ אָם הָיוֹ צֵשׁוּיִין מְתָהַלָּה אָסוּר, דַהָרִי הַטוּר צַיֵּר ד׳ דְּפָנוֹת, וַאָפַלוּ הָכִי מוֹכָח בְּקְדָיָא בְּסִימָוֹ תַקב בְּדְבַרִי שֶׁם דְּדַוְקָא בְשְׁצוֹשֶׁה גַּם הַמְּחִצוֹת בְשָׁבָּת, וְכָן בְּדְבְרֵי

הָלְבוֹת שַׁבָּת סִימָן שמו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י]

דְּבָשְׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְסְמֹךְ עַל דְּבָרָיוּ 24.

(24) והחזו"א כתב (או"ח סי" נב ס"ק יד ר"ה שם אבל) שהעיקר כדברי המג"א. והוסיף בביאור דבריו, שאף על פי שהעמיד מחיצה שבכחה להתיר, מ"מ כיון שאינו זקוק לה, דומה הדבר לעושה מחיצה כדי לשמש מיטתו לאחר שיכבה הנר, שבודאי אינו נחשב כעושה מחיצה המתרת, שהרי אינה מתרת לו את התשמיש כלל, ואף עשיית מחיצה המכסה את הנר דומה היא לכיבויו, ונחשב בזה כעושה מחיצה כדי לשמש לאחר שיכבה הנר.

[שעה"צ ס"ק יג]

דְּלֹא חָשִׁיב מְחָצֶּה הַפָּמָּתְרָת הוֹאִיל וּמָדִּינָא יוּכֵל לְכַבּוֹת25), צֵיֵּן שְׁם26) וכר, בְּיוֹם־טוֹב בְּוַדָּאי יַשׁ לְסִמֹּךְ עַל הַטִּ״זֹ²⁷⁾ וכו׳, דְּגֵם בְּשַׁבָּת יֵשׁ לְהָקִל⁸⁸).

(25) והחזו"א כתב (או"ח סי" נב ס"ק יר ד"ה שם אבל), שמאחר שמ"מ משמשת היא במחיצה, אין זה מועיל שיכול היה שלא להצטרך לה כלל, ודומה הדבר למעמיד מחיצה של סוכה כשכבר יש לו סוכה אחרת, שבודאי נחשבת היא במחיצה המתרת.

26) שם כתב הט"ז (ס"ק ב), שאף על פי שמצד הדין מותר לכבות, מ"מ אין מורים כך. ובביה"ל שם (ס"א ד"ה או) כתב, שמהאחרונים מוכח שלא סמכו על דברי הט"ז להלכה, ורק לענין יו"ט שני של גלויות דעת הפר"ח והא"ר שיש להקל כדבריו, והקרבן נתנאל צידד להחמיר בזה גם ביו"ט שני של גלויות, וכן דעת החיי אדם, מלבד באופן שיצרו מתגבר עליו, שבזה יש להקל ביו"ט שני של גלויות.

27) והחזו"א כתב (שם ד"ה ולעשות), שאין לעשות מחיצת עשרה גם ביו"ט, ושלא כדברי הט"ו.

28) משמע מדבריו, שאפשר להקל לעשות מחיצת עשרה גם באופן שאור הנר נראה מעליה, ותמה על כך החזו"א (שם), שהרי מסקנת המג"א שלא התירו הפוסקים לעשות מחיצה אלא כשאין האור נראה מעל המחיצה. [ואכן כן כתב המשנ"ב (ס"ק י), שיש להחיר לעשות מחיצה רק כשאין האור נראה מעליה].

[משנ"ב ס"ק יא]

שֶׁהָיָה מִבְעוֹר יוֹם טֶפַחִּצִּי וֹכו׳, לֹא מַהַנֵי, שֶׁהַרֵי לֹא נַעֲשָׂה זָה בּשָׁבִיל מָחַצָּהִינּי.

(29) מבואר מדברי הרמ״א, שכשם שמותר להוסיף על אהל עראי, כך מותר להוסיף על מחיצה המתרת. אמנם, לענין סכך שהיה על גבי הסוכה וקצתו עף על ידי הרוח, כתב המשנ״ב לקמן (סי״ תרלו ס״ק א) בשם הפתחי עולם, שאסור להוסיף עליו ביו״ט תרלו ס״ק א) בשם הפתחי עולם, שאסור להוסיף עליו ביו״ט מחיצה לסכך]. אכן, בשו״ת שואל ומשיב (מהדורה ד ח״ג סי״ כה) שהוא מקור דינו של הפתחי עולם, ביאר, שאף על פי שבמחיצה המתרת מותר להוסיף, באהל המתיר אין לעשות כן.

מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' קכו, ובח"ג שם) שלגבי סוכה לא נאמר ההיתר של תוספת אהל עראי, בין בסכך ובין ברפנות, כיון שמחדש בעשייתה שם סוכה [וכן לגבי העמרת צורת הפתח, אין מועיל מה שיש טפח עשוי, כיון שמחדש

בהעמדתו שם פתח], מה שאין כן לגבי שאר מחיצה המתרת, שכיון שאינו עושה בהעמדתה אלא הפרדה בלבד, מועיל מה שהיה טפח עשוי מערב שבת. [ואכן טעמו של השואל ומשיב הנ"ל, אינו נזכר בדברי הפתחי עולם]. וראה ארחות שבת (פ"ט הע' מו ו-סה) בשם הגר"ש אויערבר.

ומחיצה המתרת הקיימת מערב שבת, אלא שאינה מהודקת, ובא להדקה בשבת בקצוותיה, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע" קכ ובח"ג שם) שמותר הדבר, שמאחר שמותר להוסיף על טפח הקיים מערב שבת, כל שכן שמותר להדק מחיצה שלימה הקיימת מערב שבת.

(30) מבואר מדבריו, שדינו של פארווא״ן אינו ככסא של פרקים, שהתיר השו״ע להלן (ס״ה) לפתחו גם כשלא היה פרוס מבעוד יום ברוחב טפח [כיון שנחשב הכסא כפתוח כבר מבעוד יום, כמו שכתב המשנ״ב להלן (ס״ק כה), אבל בפארווא״ן אסור לפתחו אלא אם כן היה פרוס בשיעור טפח מבעוד יום, שאז דינו ככל הוספה על אהל עראי שמותרת.

[משנ"ב ס"ק יב]

מָתָּר לפָרֹס עֵלֵיהָם סָדִין בְּשַׁבָּתוּ3).

(31) וכן להניח 'סוכך' חדש ולהוציא מתחתיו את ה'סוכך' הישן, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' לג) שאינו נחשב כפורס מחדש, אלא כמוסיף, ומותר.

[משנ"ב ס"ק יג]

שֶׁרֹחַב הָצֵץ הָעָגֹל הָיָה טָפַחִינּיּ) ובר׳, הַיְנוּ גַּם־כָּן אֲפָלוּ רֵק בְּמָקוֹם אַחָדיּגיּי) וכר׳, וָהָרֵי כָּאַלוּ הָיָה שׁלֹשָׁה טָפָחִים מְכַפָּה בִּמְקוֹם אַחִדיּגיּי).

32) והחזו"א (או"ח סי" נב ס"ק ח) הגיה בדבריו, שצ"ל שרוחב העץ העגול טפח, וכתב בשונה הלכות (ס"י) שאכן כך הגיה המשנ"ב בדפוסים האחרונים. והוסיף החזו"א, שלפי זה שיעור העיגול הוא שלשה טפחים [וכמו שאמרו בגמ' (סוכה ז, ב) שכל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח].

33) וכתב החזו"א (שם ס"ק י ד"ה ומש"כ) שהיינו דוקא באופן שהלבוד הוא לכל האורך או הרוחב, ולא רק בטפח על טפח, וביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע" לז), שכיון שטעם ההיתר הוא משום שנחשב כגומר בזה את עשיית האהל, אם כן גמר עשיית האהל הוא רק כנגד מה שכבר עשוי. והוסיף, שכך היא גם משמעות דברי הביה"ל לעיל (ס"א ד"ה שהיה).

34) ולדברי המשנ"ב שלענין זה מועיל דין 'לבוד' להחשב כסתום, כבשאר דיני התורה, כתב החזר"א (שם ס"ק ח) שאין צריך מתחילה לפרוס מחצלת על החלל הלבוד, אלא מותר להתחיל לפורסה מן הלבוד והלאה.

אולם כתב החזו"א (שם), שאין הדבר מוכרע שדין 'לבוד' נאמר לענין 'אהל' שבת, שהרי כתב המשנ"ב להלן (ס"ק לד) שאת שיעור טפח באהלי שבת למדו מאהלי טומאה, ולגבי אהל טומאה אין מועיל דין לבוד להחשב כסתום, וכמו שכתב הרמ"א (יו"ד ס" שעא ס"ר), ואם כן גם לענין אהל שבת אין הלבוד נחשב כסתום, ומה שהתיר השו"ע לפרוס מחצלת על עצים נחשב כסתום, ומה שהתיר השו"ע לפרוס מחצלת על עצים

המשך בעמוד הבא

הַלְבוֹת שַׁבָּת סִימָן שמו

ביאורים ומוספים המשך

הסמוכים זה לוה בשיעור לבוד, כתב החזו"א שם דהיינו שמותר לפורסה על חלל הלבוד, משום שעל ידי הלבור נחשב כאילו יש במקום זה התחלת אהל, ובפריסתו אינו אלא מוסיף על האהל. והוסיף, שאם יפרוס מתחילה מחצלת על חלל הלבוד, יש להסתפק אם מותר לאחר מכן להוסיף עליה, שיתכן שלא התירו להוסיף אלא על אהל הקיים מערב שבת, ולא על אהל הנעשה בשבת, אפילו אם נעשה בהיתר [וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק כה)].

עוד כתב החוו"א (שם), שבאופן שיש מחיצה העשויה חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן ופחות משלשה טפחים ביניהם, צריך עיון אם נחשב כאהל טפח, שיהיה מותר להוסיף עליו. ובאופן שה'עומד' מרובה על האויר שביניהם, כתב שם שבודאי נחשב כולו כ'עומד', ומותר להזסיף עליו.

[משנ"ב ס"ק יד]

חַשׁיבֵי בְּאֹהֶל וּמֻתָּר וְבוּ־35), אֲבֶל אִם נַעֲשָׂה כְּבֶר מֻתָּר לְהוֹסִיף עַלִיוּ־36) וכו׳, חַשוּב נַעֲשָׂה אֹהֶל מִבְּבִר⁷⁷).

35) ומה ש'לבוד' נחשב כאהל, כתב הרעק"א (הגהותיו על השו"ע ס"ב) בשם התוס' (עירובין קב, א) שמועיל רק להחשיב את מה שפורסים עליו כתוספת אהל, אבל אינו נחשב כאהל שיהיה אסור לפרוס אותו בשבת. ולכן לפרוס רשת על גבי לול של תרנגולים, כדי למנוע ממויקים להיכנס לתוכו, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ר הע' לו) שכל שהפרוץ שברשת מרובה על העומד שבה, אינה נחשבת כאהל, ומותר לפורסה. [ומה שמגינה הרשת מן המזיקים, הרי זה ככל דבר אחר שאינו אהל המשמש כהגנה].

36) וכשמוסיף על אהל הפרוס טפח מבעוד יום, דעת הגרש״ז אויערבך (שש״כ פכ״ד הע״ מ) שכשפורס דבר שהוא גוף אחד, כגון שמיכה וכדר, יכול להתחיל לפורסו גם מהצד שלא היה פרוס טפח, אבל כשפורס אהל שאינו עשוי מיחידה אחת אלא מיחידות נפרדות, יתכן שטוב להחמיר להתחיל מהצד הפרוס מבעוד יום. [ובשש״כ שם הע״ כד, דייק מלשון החזו״א (או״ח סי״ נב ס״ק ח ד״ה כתב) שיש להתחיל מהצד שכבר פרוס מבעוד יום.

ולסתור אהל שעשאו בשבת בהיתר, על ידי שהיה פרוס מערב שבת בשיעור טפח והוסיף עליו, כתב החזו"א (שם ס"ק ז ד"ה שם תוד"ה) שמותר, וצידד שם שמותר אף לפרק את הטפח שהיה פרוס מערב שבת [ושלא כמו שבתב השו"ע הרב (סט"ז) שיש להשאיר את הטפח הפרוס מערב שבת]. עוד כתב שם, שאם היה האהל עשוי מערב שבת, אסור לסתרו גם אם ישאיר ממנו טפח. [ושלא כמו שכתב בשר"ת אבני נזר (או"ח סי' ריא ס"ק לד) שמותר לסתרו אם משאיר ממנו טפח].

37) וגגון מתקפל של עגלת תינוק, שבכניסת השבת היה מקופל באופן שלא היה בו רוחב טפח, שהדין הוא שמותר לפותחו ולקפלו בשבת [וכמו שכתבנו להלן (ס"ק כו) בשם החזו"א], דעת הגרש"ז אויערבך (שש"ב פכ"ד הע" מו) שלאחר שפתחו ויש בו רוחב טפח, מותר אף להוסיף עליו אהל בהמשכו, שהרי מה שמותר לפותחו הוא משום שרנים אותו כפתוח מערב שבת, ואם

כן נחשב הדבר כמוסיף על אהל טפח העשוי מבעוד יום. [והוסיף, שאף שאחל שנעשה בשבת בהיתר יש להחמיר שלא להוסיף עליו, וכמו שהובא לחלן ס"ק כה, כל זה שם, שעל ידי מחשבתו נחשב כמי שעושה את כל האחל בתחילה בשבת, מה שאין כן כאן שנחשב שהיה פרוס טפח מבעוד יום]. וכן דעת הגר"נ קרליץ (ארחות שבת ח"א פ"ט הע" מד). וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק יג) מדברי החזו"א, ומה שכתב בשש"כ שם הע" מח.

[משנ"ב ס"ק טז]

דָהַכְּרִיכָה אַינַה חַשׁוּכָה פְּרוּסָה עַל הַגַּג לְאֹהֶל 38).

38) אולם, אם היתה דעתו בהנחת הכריכה להשאירה כרוכה כמות שהיא, ולפרוס מחצלת אחרת, כתב החזו"א (או"ח סי' נב סמות שהיא, ולפרוס מחצלת אחרת, כתב החזו"א (או"ח סי' נב ס"ק ח) שנחשבת הכריכה בשיעור טפח כתחילת אהל, ומותר להוסיף עליה מחצלת אחרת. והוסיף, שגם אם לא היתה דעתו לכך מערב שבת, יתכן שמותר להוסיף בשבת מחצלת אחרת, שהרי נשאר אהל טפח מערב שבת, ולא החמירו חכמים ברבר אלא כשפושט את הכריכה עצמה, כיון שנראה שאין הכריכה מונחת לשם אהל.

[שעה"צ ס"ק כ]

רכן משמע בְּחַיִּי־אָדָם כּסְבָרַת הַמַּאֲמֶר־מְדְדָּכִיפָּנֹ).

39) וכן כתב החזו"א (או"ח סי" נב ס"ק ח), והוסיף, שדעתם של הפוסקים שנטו מסברא זו אינה מובנת.

[משנ"ב ס"ק יז]

אָם לֹא שֶׁעוֹשֶׂה אֶת הַנָּג פְּדֵי לְהָגַן מִפְּנֵי הַחַפְּה וְהַנְּשֶׁמִים וְכַיּוֹצֵא כְּדָה, דְאָז הוּא קְצֶת בִּבְחִינִת אֹהֶלֹ⁰⁰) וכוי, אֲכָל אָם עֲשָׂה לְהַפְּךְ לֹא אַסרוּ¹⁴).

(40) ומטעם זה כתב השו"ע לעיל (סי" שא ס"מ) שאסור לחבוש בשבת כובע המתפשט מעבר לראש טפח, משום עשיית אהל, וכמו שביאר המשנ"ב שם (ס"ק קנב) ובשעה"צ להלן (ס"ק כה), שאף שאין לכובע זה דפנות, נחשב הדבר כעשיית אהל עראי, כיון ששפת הכובע נעשית כדי להצל.

ומה שכובע נחשב כאהל, כתב שם (ס"ק קנא) שהוא דוקא באופן ששפתו קשה ביותר ואינה נכפפת, שאם לא כן דומה הדבר לבגד הנפרס מעבר לגוף, שאינו נחשב כאהל. ומטעם זה, כתב שם (ס"ק קנב) שנהגו להקל בחבישת בריטלי"ך [כובעים רחבים מאד], שהרי כובעים אלו אינם קשים אלא נכפפים למטה וטעמים נוספים כתב שם להיתר, מפני שאין מתכוונים בחבישתם כדי להצל, אלא כדי לכסות בהם את הראש, ועוד, שאם השפה עומדת בשיפוע, יתכן שאין בזה איסור עשיית אהל.

ובשם הא״ר כתב (שם), שיש לסמוך על דעת רש״י (שבת קלח, ב)
שאין בכובע משום אחל כלל, ובטעם הדבר כתב בשעה״צ
שם (ס״ק קפז), מפני שהוא דרך לבישה. וסיים המשנ״ב שם,
שאף שבמקום שנהגו להקל בחבישת קאפעלו״ש [כובע] ששפתו
קשה ונעשית להצל ויש ברחבה טפח אין למחות בנוהגים כן,
מ״מ במקום שלא נהגו להקל בזה, יש להחמיר כדעת השו״ע

המשך בעמוד הבא